

Blauwtong

Voorkomen virusziekte onder wilde herkauwers niet alarmerend

‘We vinden dode hazen, kan dat door blauwtong komen?’ ‘We zien minder reeën, komt dat door blauwtong?’ ‘Kan ik een ree laten testen op blauwtong?’ Dit zijn vragen die met enige regelmaat bij de afdeling faunazaken van de KNJV binnenkomen.

Blauwtong is een virusziekte die alleen bij herkauwers voorkomt. Hazen kunnen dus geen blauwtong krijgen! Sommige schapenrassen zijn gevoeliger voor de ziekte dan andere, hetgeen ook voor hertachtigen geldt. Van de hertachtigen is vooral het in Amerika voorkomende witstaarthert erg gevoelig. Het blauwtongvirus wordt door een klein stekend insect, de knut, overgedragen. Het virus kan niet door onderling contact tussen dieren worden overgebracht. Voor zover nu bekend kunnen alleen herkauwers door blauwtong getroffen worden. De mens is dus ongevoelig voor blauwtong.

Het vlees van met blauwtong besmette dieren kan genuttigd worden. Van het blauwtongvirus zijn intussen 24 verschillende typen bekend. Inenten tegen het blauwtongvirus is nog niet mogelijk. Het virus kent weinig ‘cross immuniteit’, wat inhoudt dat, wanneer een dier is ingeënt tegen één van de types, dit weinig tot geen bescherming geeft tegen een ander type. Daarnaast muteert het virus continu, wat het ontwikkelen van een vaccin minder gemakkelijk maakt. Het blauwtong virus dat in Nederland voorkomt (serotype 8) is niet het type virus dat in Zuid-Europa voorkomt, maar een type dat uit Afrika afkomstig is. Het is niet bekend hoe het hier terecht is gekomen.

De risicomaand voor het uitbreken van blauwtong is juni, juli. Dan zijn er zowel veel insecten als jonge dieren, die het meest vatbaar zijn. Zij zijn nog nooit eerder met het virus in aanraking geweest en hebben nog geen immuniteit opgebouwd.

Symptomen bij schaap en rund

Vooral de stinkende uitvloeiing uit neus en mond, de stijve gang en het anders staan (met vier poten dicht bij elkaar en een bolle rug) zijn de kenmerken voor blauwtong. Andere symptomen zijn: ontstoken neusslijmvliezen, ontsteking van het mondslijmvlies, gezwollen (blauwe) tong, ademhalingsproblemen, kreupelheid, ooguitvloeiing, verwerpen van de vrucht, vochtophoping (oedeem) van de ondervoeten en/of kroonrandontsteking.

Verschil 2006 – 2007

In 2006 was het virus zogenaamd mild pathogeen: er waren wel zieke schapen,

maar er gingen weinig dieren aan dood. Bij schapen waren duidelijke verschijnselen te zien, bij runderen niet. De Gezondheidsdienst voor Dieren heeft dit jaar het bloed onderzocht van circa zestig reeën, die dit voorjaar in Limburg en oosten van Noord-Brabant zijn geschoten.

Er zijn geen positieve dieren gevonden. In 2007 verliep de ziekte onder het vee veel extremer en verspreidde de ziekte zich als een olievlek over Nederland. Dat is op zich niet vreemd. Het insect dat de ziekte overbrengt kan met de wind gemakkelijk 150 km worden meegevoerd. Ook in de ons omringende landen zien we in 2007 een grote geografische uitbreiding van het optreden van blauwtong.

De ziekte is dit jaar ook heftiger dan vorig jaar; er gaan veel meer schapen dood en ook runderen vertonen dit jaar duidelijk ontstekingsverschijnselen en een enkel dier gaat er aan dood. In Nederland zijn bij wisenten en Yaks blauwtong vastgesteld, in Duitsland zijn acht wisenten aan blauwtong gestorven. Of dit jaar de wilde herkauwers, zoals reeën, in ons land wel problemen ondervinden van het blauwtongvirus, is onbekend.

De overheid (Veterinaire Dienst en Voedsel en Waren Autoriteit) geeft tot op heden niet thuis als gevraagd wordt naar de mogelijkheid om (bloed van) verdachte reeën te laten onderzoeken. Gelukkig wordt in de buurlanden door de overheid (val)wild wel structureel onderzocht op het voorkomen van ziekten.

Duitsland

In Duitsland is tot nu toe bij 20 van 2339 onderzochte wilde herkauwers blauwtong vastgesteld. Alle positieve dieren waren uit

Noordrijn-Westfalen afkomstig.

Het onderzoek betrof bloedmonsters van geschoten dieren en valwild.

Blauwtong is bij edelherten, reeën en moeflons vastgesteld. Bij een sikahert was de uitslag twijfelachtig. Zowel vorig jaar als dit jaar zijn met name bij edelherten antilichamen in het bloed aangetoond.

Uit de rapportage van het seizoen 2006-2007 blijkt dat van de 600 onderzochte bloedmonsters zes edelherten, een moeflon en drie reeën positief waren.

Er zijn tot op heden sporadisch wilde herkauwers aan blauwtong gestorven.

Bij tamme moeflons is een aantal dieren ziek geworden en gestorven.

En ook bij gehouden damherten en sikaherten zijn dieren met symptomen van blauwtong aangetroffen.

De symptomen bij de moeflon zijn vergelijkbaar met die van het schaap.

Bij de andere wilde herkauwers zijn de symptomen minder duidelijk.

Typerend zijn de veranderingen in de mondholte. Tot het ziektebeeld behoren: afzonderen, kreupelheid en 'vastliggen', evenals afscheiding uit mond en neus.

Deze symptomen kunnen echter ook door andere ziekten veroorzaakt worden, zoals bijvoorbeeld Mond- en Klauwzeer.

België

Bij de verspreiding van blauwtong in België valt op dat de nieuwe gevallen vooral voorkomen in die delen waar in 2006 vrijwel geen blauwtong voorkwam. Mogelijk dat er immuniteit is opgetreden onder de dieren in de gebieden die vorig jaar besmet zijn. Deskundigen vragen zich dan ook af of er in 2008 meer immuniteit zal ontstaan vanwege de grootschalige uitbraak in 2007. In het zuiden van België zijn in 2006 van 684 edelherten en reeën monsters van bloed en milt genomen. Van de 684 bloedmonsters waren er vier positief. Onder de 102 stuks valwild werd bij één ree verwondingen gevonden die aan blauwtong deden denken, de bloeduitslag was echter negatief. De conclusie is dat er geen massale ziekte en/of sterfte onder edelherten en reeën is opgetreden. Ook lijkt het wild geen reservoir te vormen voor blauwtong.

Edelherten, reeën en hazen in Nederland

Gezien de ervaringen in Duitsland en Oostenrijk en het feit dat op de Veluwe de meeste knutten voorkomen, is te verwachten dat ook op de Veluwe de edelherten, moeflons en wellicht een

aantal reeën antistoffen tegen blauwtong hebben. Het aanwezig zijn van antilichamen geeft overigens alleen aan dat een dier met de ziekteverwekker in aanraking is geweest, niet of het ziek is.

Wanneer het afweersysteem van een dier goed werkt en genoeg antistoffen aanmaakt, wordt het niet ziek.

Welk percentage van de wilde herkauwers ook daadwerkelijk ziek wordt, is dus de vraag. En daarmee blijft het ook een vraag wat de effecten kunnen zijn van een besmetting. Mogelijk dat edelherten, evenals runderen, hun vrucht verwerpen. In dat geval zullen er volgend jaar minder kalveren geboren worden. Het is belangrijk om daar op bedacht te zijn.

Van de dode hazen die gevonden worden, is één ding zeker: ze zijn niet aan blauwtong gestorven. Waaraan wel is moeilijk te zeggen, er zijn verschillende ziekten waaraan hazen kunnen doodgaan, zoals coccidiose, yersiniose, pasteurellose en EBHS. Bij reeën komt blauwtong maar zeer sporadisch voor. Wanneer ergens minder reeën aanwezig zijn dan voorheen, zal dit niet te wijten zijn aan blauwtong. ■

Typische neuslaesie van blauwtong